

پروفسور فریدون علاء بنیان‌گذار انتقال خون نوین ایران

پروفسور فریدون علاء، پزشک نامدار و بنیان‌گذار سازمان انتقال خون ایران، یکی از برجسته‌ترین چهره‌های تاریخ پزشکی معاصر کشور است که خدمات او در زمینه خون‌شناسی و درمان بیماران هموفیلی نه تنها ایران، بلکه منطقه خاورمیانه را متحول کرد.

تولد و تحصیلات

او در سال ۱۳۰۹ خورشیدی در پاریس به دنیا آمد. پدرش حسین علاء، سیاستمدار و نخست‌وزیر وقت ایران بود. دوران کودکی اش را در تهران گذراند و سپس برای ادامه تحصیل به انگلستان رفت. مدتی در آمریکا در دانشگاه هاروارد به تحصیل تاریخ پرداخت، اما علاقه‌اش به پزشکی او را به دانشگاه ادینبرو اسکاتلند کشاند. در این دانشگاه مدرک پزشکی عمومی گرفت و سپس تخصص بیماری‌های داخلی و فوق تخصص خون‌شناسی را در انگلستان تکمیل کرد.

بازگشت به ایران

پس از پایان تحصیلات در سال‌های دهه ۱۳۴۰ خورشیدی به ایران بازگشت و به عنوان استاد دانشگاه تهران مشغول تدریس و طبابت شد. در آن زمان، تأمین خون در کشور به صورت پراکنده، غیراستاندارد و اغلب از طریق خون‌فروشی انجام

و با وارد کردن فرآورده‌های خونی و داروهای جدید، جان هزاران بیمار را نجات داد. بعدها مرکز تحقیقات هموفیلی ایران نیز با هدایت و الهام او تأسیس شد.

دوران پس از انقلاب

پس از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷، تغییرات ساختاری موجب شد دکتر علاء از مدیریت رسمی سازمان انتقال خون کنار رود. با این حال میراث او یعنی فرهنگ «اهدای رایگان خون» همچنان پابرجا ماند و امروز ایران یکی از معدود کشورهایی است که صد درصد خون خود را از اهداکنندگان داوطلبانه تأمین می‌کند. سازمان جهانی بهداشت بارها این دستاورد را الگویی موفق برای منطقه معرفی کرده است.

دکتر علاء بعدها مدتی در انگلستان اقامت داشت، اما ارتباط علمی و انسانی خود را با ایران حفظ کرد. او در کنفرانس‌های بین‌المللی همواره به عنوان نماینده برجسته ایران در زمینه انتقال خون و هموفیلی شناخته می‌شد.

میراث ماندگار

پروفسور فریدون علاء امروز در ۹۵ سالگی همچنان زنده و فعال است و به عنوان «پدر انتقال خون ایران» شناخته می‌شود. خدمات او موجب شد نسل‌های متعددی از بیماران از خون سالم بهره‌مند شوند و بیماران هموفیلی در ایران شانس زندگی بهتری پیدا کنند. فرهنگ ایثار در اهدای خون که او پایه‌گذاری کرد، به بخشی از هویت اجتماعی ایرانیان بدل شده است.

می‌شد. این وضعیت با مشکلات ایمنی و اخلاقی فراوان همراه بود. دکتر علاء با درک این کاستی بزرگ، تصمیم گرفت نهادی علمی و متمرکز برای تأمین خون سالم و رایگان تأسیس کند.

تأسیس سازمان انتقال خون ایران

با تلاش‌های شبانه‌روزی او، سازمان انتقال خون ایران در دی‌ماه ۱۳۵۱ رسماً تأسیس شد. این سازمان بر پایه اهدای داوطلبانه و بدون دریافت پول بنا شد؛ شعاری که خود دکتر علاء آن را «از مردم، برای مردم» معرفی می‌کرد. فرهنگ تازه‌ای در جامعه ایران شکل گرفت که خون باید تنها به عنوان یک هدیه انسانی داده شود، نه کالایی برای خرید و فروش. تأسیس این سازمان موجب شد که نظام تأمین خون در ایران در مدت کوتاهی متحول شود. استانداردهای علمی، آزمایش‌های ایمنی و اصول مدیریتی جدید جایگزین روش‌های قدیمی شد و خون مورد نیاز بیماران در سراسر کشور به صورت سالم و رایگان در دسترس قرار گرفت.

خدمات به بیماران هموفیلی

یکی دیگر از دستاوردهای بزرگ پروفسور علاء، توجه ویژه به بیماران مبتلا به اختلالات خونریزی‌دهنده به ویژه هموفیلی بود. او نخستین مراکز تخصصی تشخیص و درمان هموفیلی را در ایران بنیان گذاشت